

Aleg. 87.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 23. Stycznia 1886. w sprawie zapobieżenia nadużyciom przy koncesyjonowaniu, wykonywaniu wyszynku i sprzedaży słodzonych napojów i piwa zagranicznego.

Wysoki Sejmie!

Celem zebrania odpowiedniego materiału, na podstawie którego mógłby Wydział krajowy zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi w myśl uchwałą z dnia 23. Stycznia 1886 co do popełnianych nadużyć przez tak zwane koncesyjonowane handle słodzonemi napojami spirytusowemi i piwem zagranicznym, wezwaliśmy wszystkie Wydziały powiatowe o dostarczenie nam faktów i wskazówek opartych na doniesieniach właścicieli propinacyi, oraz opinii swej, jakich środków użyćby należało dla położenia tamy nadużyciom na szkodę prawa propinacyjnego, zdrowia i moralności publicznej popełnianych.

Na wezwanie nasze odpowiedź nadeszło 65 Wydziałów Rad powiatowych, z których 32 przeważnie ze wschodnich części naszego kraju oświadcza, że tego rodzaju handle napojów słodzonych albo tam wcale nie istnieją, albo jeżeli są, to na szkodliwą ich egzystencyę nikt się nie żali.

Przeciwnie znów w powiatach zachodnich prawie jednogłośnie skarżą się właściciele prawa propinacyi, że owe handle korzenne, czy towarów mieszanych, którym Władze polityczne udzielają pozwolenia na sprzedaż napojów słodzonych spirytusowych, szczególnie po wsiach i małych miasteczkach, są tylko pokrywką dla osłonięcia szynkowania temi napojami nie tylko w opieczętowanych naczyniach, ale i częściowo do wypicia na miejscu, czemu przy znanej przebiegłości starozakonnych wyłącznie tym procederem trudniących się, miejscowe władze gminne zapobiedz nie są w możności.

Zażalenia te w ogóle wszystkich właścicieli propinacyi tam, gdzie istnieją koncesyjonowane handle, o których mowa, dadzą się sprowadzić do następujących:

1. że Władze polityczne udzielają koncesye zbyt pobłażliwie, zpatrując się na rzeczywistą wartość i znaczenie handlu towarów mieszanych tych osób, które koncesyi żądają, a jeszcze mniej zwracają uwagi na konieczność potrzeby miejscowej do otwierania handlu słodzonemi napojami spirytusowemi.

2. że tam nawet, gdzie pytana jest o opinię miejscowa władza gminna, pomijanym bywa właściciel propinacyi, a tym sposobem pozbawiony jest możności bronięcia swych praw własności, do jakich należy propinacya ustawami mu przyznana;

3. że przy znanej nieporadności miejscowych władz gminnych, trudną i prawie bezowocną jest kontrola sanitarna nad owemi koncesyjonowanemi handlami napojów spirytusowych słodzonych, a skutkiem tego mnożą się nadużycia prowadzące za sobą prócz rzeczywistej szkody dla zdrowia publicznego, także niepomiarń tanióść tego rodzaju trunków i wytwarzają nieuczciwą konkurencyę propinacyi miejscowej;

4. że skutkiem tego wartość dochodu propinacyjnego zniżyła się wogóle, w wielu miejscach więcej niż o połowę, że coraz więcej przybywa po wsiach i miasteczkach tak zwanych handli koncesyjonowanych, czego dowodem powiat Żółkiewski, gdzie podług doniesienia Wydziału Rady powiatowej w ciągu ostatnich dwóch lat udzielono 51 koncesyi w 22 gminach;

5. że procedura ekspertyzy zakwestyjonowanych trunków jest zbyt kosztowna, przewlekła i utrudniona (Wn. Edmund Krasicki pod d. 31. Lipca 1886 donosi, że od miesiąca Marca 1886 r. oczekuje rezultatu badań chemicznych zakwestyjonowanych w Lisku trunków) co uzuchwala jeszcze bardziej dopuszczających się nadużycia, albowiem do czasu ogłoszenia wyniku ekspertyzy prowadzą oni swój proceder;

6. wreszcie żałą się uprawnieni, iż wymierzane przez c. k. Władze kary za nadużycia są zbyt niskie, a Władze wyższe uwzględniają rekursa winnych, gdy im za te nadużycia koncesya zostanie odebrana (sprawa Chaima Welframa w Zabłotowie).

Przytaczając na poparcie tych uzaleń liczne fakta, Wydziały Rad powiatowych udzieliły nam swoje opinie, które mniej więcej dadzą się sprowadzić do następujących desideratów:

a) aby dla obrony praw właścicieli propinacyi, to jest do czasu trwania takowych w kraju naszym z mocy ustawy propinacyjnej z r. 1875 zniesiony został dekret nadwornej Izby skarbowej z dnia 31. Maja 1839 L. 23.627 pod d. 6. Lipca 1839 intymowany (Zb. ust. prop. 1839) wyłączaający słodzone napoje spirytusowe z pod prawa propinacyi;

b) w razie niemożności przeprowadzenia tej sprawy w ten sposób, aby obowiązujące dziś ustawy i rozporządzenia co do wykonywania sprzedaży napoju spirytusowych słodzonych, ściśle z uwzględnieniem prawa własności propinacyi były wykonywane;

c) aby przed udzieleniem koncesyi na prowadzenie tego rodzaju handlu, zapytawanymi byli o opinię nietylko miejscowe władze gminne ale i właściciele prawa propinacyjnego, mianowicie co się tyczy potrzeby otwierania nowych handli na sprzedaż słodzonych napojów spirytusowych, żeby opinie te były uwzględniane, a tem samem, żeby im przysługiwało prawo odwołania się do władz wyższych w razie przyznania koncesyi w sposób nieprawidłowy;

d) aby w razie udowodnionego nadużycia na szkodę zdrowia publicznego handlarzom tego rodzaju odbierane były koncesye, a przynajmniej, aby na czas dłuższy tracili prawo ponownego ich otrzymania;

e) aby przywrócono napowrót obowiązek sprzedawania napojów spirytusowych słodzonych we flaszki opieczętowanych i marką właściwej fabryki opatrzonych;

f) aby w ogóle nie udzielano koncesyi o które rzecz idzie po wsiach i miasteczkach lub kierowano się w tym względzie stałą zasadą opartą na cyfrze zaludnienia;

g) wreszcie, aby opłaty na rzecz skarbu od koncesyjonowanych handlów znacznie podniesione zostały.

Pomijając inne mniej ważne szczegóły żądań pokrzywdzonych właścicieli propinacyi, tudzież opinii Wydziałów Rad powiatowych, Wydział krajowy nabrał uzasadnionego przekonania, że istnienie tak zwanych handlów mieszanych z dozwoloną sprzedażą słodzonych trunków spirytusowych po wsiach i miasteczkach naszych w ten sposób jak to się obecnie praktykuje, jest tylko w imię wolności handlowej uprawnionem nadużyciem na szkodę właścicieli prawa propinacyjnego, dochodów skarbowych i funduszu propinacyjnego, że zatem koniecznie wypada położyć mu tamę tem bardziej, że fałszowanie trunków przez niesumienne handlarzy szkodliwie oddziaływa na zdrowie ludu wiejskiego.

Podług zapatrywań Wydziału krajowego, bezpożytecznemi byłyby starania o zniesienie rozporządzenia Nadwornej Izby Skarbowej z dnia 31. Maja 1839 r. L. 23.627, którem słodzone napoje spirytusowe wyłączone zostały od właściwych napojów propinacyjnych, albowiem wyłączenie to uznał już Wysoki Sejm uchwalając ustawę z d. 30. Grudnia 1875 r. (Dz. u. k. Nr.55 z r. 1877.) a ustawa przemysłowa z d. 29. Grudnia 1859 r. (Dz. u. p. Nr. 227) stosunek ten unormowała, przyjmując sprzedaż słodzonych napojów spirytusowych za przemysł koncesyjonowany. Natomiast jesteśmy zdania, że ściśle wykonywanie obowiązujących ustaw i rozporządzeń uzupełnionych dodatkowemi wyjaśnieniami i jakie się z dotychczasowej praktyki potrzebnemi okazały — może w znacznej mierze ukrócić nadużycia, zwłaszcza, że przepisy obowiązującej ustawy przemysłowej przy udzielaniu konsesyj, tak co do osób jakoteż potrzeb miejscowych c. k. władzom rządowym obszerną, bo prawie dyskrecyonalną władzę udzielają.

Przedewszystkiem idzie o ujednostajnienie we wszystkich powiatach sposobu postępowania Władz rządowych przy udzielaniu koncesyi na sprzedaż słodzonych napojów spirytusowych, jak również o jasne zdefiniowanie charakteru tak zwanych handlów towarów mieszanych, pod nazwą których dla utrzymania wspomnianej koncesyi podszywają się dzisiejsi sprzedawcy napojów słodzonych.

Dalej, wymagałoby bliższego określenia, zgodnie z dzisiejszym postępem nauki, co rozumieć należy właściwie pod nazwą napojów słodzonych spirytusowych w sposób chemiczny uzyskanych.

Rozporządzenie Namiestnictwa z dnia 15. Maja 1886. L. 2.408 w punkcie 5. tak je określa: „Słodzone napoje tylko wtenczas jako takie uważane będą, jeżeli nie na zimno, jedynie przez przymieszanie cukru i farby z destylowanej gorzalki, lecz chemicznie przez uprawnionego fabrykanta wyrobione zostały.“

Wprawdzie rozporządzenie to w dalszym ciągu wskazuje sposób postępowania na wypadek zachodzących wątpliwości i poddaje karze sprzedających napoje przygotowane na zimno jako należące do trunków propinacyjnych, to jednak istnieją w tej mierze pewne wątpliwości, skoro nawet sam c. k. Namiestnik w przemówieniu swem na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 23. Stycznia 1886. zapewniał, że wobec postępów nauki badania w tej kwestyi głównie mają być zwrócone na stopień czystości zawartego w trunku alkoholu, a w szczególności na ilość niedochodu (Fusilu). Istnieje zatem charakterystyczna różnica między, że tak nazwiemy osłodzoną wódką propinacyjną, a właściwemi napojami słodzonymi koncesyjonowanemi, dotąd ostatecznie nie wyjaśniona, co właśnie daje powód do nadużycia ze strony koncesyjonowanych handlarzy, którzy mimo to, że nie będąc uprawnionymi fabrykantami, w myśl rozporządzenia ministeryalnego z d. 1. Kwietnia 1865. r. Nr. 252. napoje spirytusowe słodzone sami wyrabiać mogą.

Ze względu zatem na tę okoliczność i wymagania sanitarne koniecznem jest, aby tego rodzaju napoje wyrabiane były tylko przez uprawnionych fabrykantów, a zatem aby flaszki z napojami słodzonymi opatrzone były pieczęcią fabryczną.

Wypadałoby również, aby w myśl rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z d. 15. Maja 1886. L. 2.408 i §. 18. ustawy przemysłowej Władze decydujące o udzielaniu koncesyi starały się skrupulatniej zajmować badaniem potrzeb miejscowych zniewalających do wydania koncesyi osobom obcym niebędącym właścicielami propinacyi, a tem samem zwracać uwagę, czy właściciel propinacyi utrzymując na składzie napoje słodzone, dostatecznie zaspakaja miejscową konsumpcję.

Dla tego niedozownem jest, aby przy dochodzeniach tego rodzaju żądano opinii jeżeli już nie właściciela propinacyi, to przynajmniej obszaru dworskiego, gdzie taki istnieje, jako Władzy równorzędnej z Władzą gminną.

Przy badaniach w tej sprawie ważną wskazówką dla władzy udzielającej koncesyi powinien być stan zaludnienia danej miejscowości i przyjęcie na przyszłość stałej podstawy co do ilości handlów koncesyjonowanych mogących istnieć po wsiach i miasteczkach.

Słuszne też są zażalenia i żądania uprawnionych właścicieli propinacyi, aby z tytułu niezdefiniowanej różnicy między osłodzonymi napojami propinacyjnymi a słodzonymi koncesyowanymi, nadane im zostało prawościelszej kontroli nad sprzedażą tych ostatnich w handlach towarów mieszanych. W tym celu pożądanem jest zapewnienie im w każdym razie pomocy władz miejscowych dla przedsięwzięcia rewizyi, a następnie ułatwienie expertyzy podejrzanych o fałszowanie trunków. W tym celu należałoby w każdym powiecie wskazać zakłady i osoby, które się udzielaniem technicznej opinii zajmować mają i przepisać takse za tego rodzaju czynności.

W końcu nadmienić nam wypada, iż co się tyczy zażaleń na sprzedaż piwa zagranicznego, te nie są zbyt liczne, a życzenia żałujących ograniczają się tylko do tego, żeby za piwo tak zwane zagraniczne uważane było wyrobione po za granicami państwa austriacko-węgierskiego i odpowiednią boletą opatrzone.

Z tych zatem powodów i z uwagi, że położenie tamy nadużyciom przy sprzedaży napojów słodzonych spirytusowych w tak zwanych koncesyowanych handlach przez ścisły nadzór c. k. Władz rządowych nie będzie nosiło charakteru tamowania wolności handlowej, lecz owszem stanie się dobrodziejstwem dla kraju, ochroną własności prawa propinacyjnego, dochodów skarbowych, funduszu propinacyjnego i wreszcie stanu zdrowotnego mieszkańców, mamy zaszczyt wniesić:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel. Księst. Krak. ponawiając uchwałę swą z d. 23. Stycznia 1886 r. wzywa c. k. Rząd, aby dla należytego wykonania obowiązujących ustaw i zapewnienia właścicielom propinacyi swobodnego korzystania z ich praw, następnie dla ochrony zdrowia publicznego przed fałszowaniem szkodliwymi substancjami słodzonych napojów spirytusowych zechciał w drodze rozporządzenia:

1. jasno określić własności napojów znanych w handlu pod nazwą napojów spirytusowych słodzonych, jak również znaczenie handlów towarów mieszanych, przy których sposobem zajęcia dodatkowego dozwoloną jest sprzedaż pomienionych napojów;

2. nakazać tego rodzaju handlarzom, aby w składach swoich utrzymywali tylko napoje spirytusowe słodzone w fiaskach oznaczonej miary, opatrzone pieczęcią uprawnionego fabrykanta w myśl ustępu 5 rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 15. Maja 1886. L. 2.408,

3. polecić Władzom wydającym koncesye, aby przy dochodzeniach odpowiednio do §. 18. Ustawy przemysłowej, zwracały pilną uwagę na stosunki miejscowe określone w punkcie 4 rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 15. Maja 1886. L. 2.408 na stan zaludnienia danej miejscowości, uwzględniając informacye Władzy gminnej i dotyczącego obszaru dworskiego,

4. zapewnić właścicielom propinacyi wrazie dostrzeżonych na jego szkodę, lub zdrowia publicznego nadużyć, skuteczną pomoc, dopuszczając na ich żądanie rewizye w koncesyowanych handlach napojów słodzonych; wyznaczyć stale w różnych okolicach kraju osoby, któreby się expertyzą podejrzanych trunków podług oznaczonej taksy zajmować mogły,

5. wreszcie co do sprzedaży piwa zagranicznego, aby koncesyowana sprzedaż takowego dotyczyła tylko gatunków ciężkich pochodzących z poza granic Państwa Austriacko Węgierskiego.

Z Wydziału Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem.

Lwów, dnia 7. Stycznia 1887.

Marszałek krajowy:

Jan Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:

Teofil Bereźnicki w. r.

Członek Wydz. kraj.